ב"ה

שִׁיֶּרֶת הַגְּמַלִּים הַמַּפְתִּיעָה

דְּאָגָה רַבָּה מִלְּאָה אֶת לִבָּם שֶׁל תּוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם בְּאוֹתוֹ חֹדֶשׁ נִיסָן. הַיָּמִים, יְמֵי הָעַלְיָה הָרִאשׁוֹנָה. בַּיִּשׁוּב הַיְּהוּדִי הַמִּתְחַדֵּשׁ נִמְנוּ כְּמֵאָה מִשְׁפָּחוֹת בִּלְבַד, שֶׁנֶּחְלְקוּ לְשָׁלוֹשׁ קְהִלּוֹת - סְפָרַדִּים, חֲסִידִים וּפְרוּשִׁים. בְּנֵי הַיִּשׁוּב, שֶׁנֶּאֶלְצוּ לְהֵאָבֵק יוֹם-יוֹם עַל קִיּוּמָם, גַּם סָבְלוּ רַבּוֹת מִשְּׁכֵנֵיהֶם הָעֲרָבִים.

וְהִנֵּה, כְּאִילּוּ לֹא דַּי בַּצָּרוֹת הַמְּרֻבּוֹת שֶׁבָּאוּ מִידֵי אָדָם, נִתְוַסְּפָה צָרָה חֲדָשָׁה מִידֵי שָׁמַיִם: גֶּשֶׁם לֹא יָרַד, חֹרֶף שָׁחוֹן בְּיוֹתֵר פָּקַד אֶת הָאָרֶץ. יֹקֶר הַמָּזוֹן הֶאֱמִיר וּמְחִירָהּ שֶׁל כִּכַּר לֶחֶם אַחַת הִרְקִיעַ לַשְּׁחָקִים. יְהוּדֵי יְרוּשָׁלַיִם נֶאֶנְקוּ בָּרָעָב הַכָּבֵד.

אַךְ זוֹ לֹא הָיְתָה עִקַּר דַּאֲגָתָם שֶׁל בְּנֵי יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁכְּבָר הָיוּ מְלֻמָּדִים בְּחַיֵּי דֹּחַק. הַדְּאָגָה בָּאָה בְּשֶׁל חַג הַפֶּסַח הַמְּמַשְּׁמֵשׁ, וְאִילּוּ לָהֶם אֵין חִטִּים לְמַצּוֹת!

רַבָּנֵי הַיִּשׁוּב וּפַרְנָסָיו הִתְהַלְּכוּ בְּפָנִים קוֹדְרוֹת. פֹּה-וְשָׁם אֶפְשָׁר הָיָה לְהַשִּׂיג כַּמֻּיּוֹת מֻגְבָּלוֹת שֶׁל חִטִּים, אֲבָל מְחִירָן הַגָּבוֹהַּ עָלָה בְּהַרְבֵּה עַל הַסְּכוּם שֶׁקּוּפּוֹתֵיהֶן שֶׁל הַקְּהִלּוֹת יְכוֹלוֹת הָיוּ לָשֵׂאת. לַאֲמִתּוֹ שֶׁל דָּבָר, קֻפּוֹת הַקְּהִלּוֹת לֹא הָיוּ יְכוֹלוֹת לַעֲמֹד בְּשׁוּם סְכוּם, שֶׁכֵּן הֵן הָיוּ רֵיקוֹת לְגַמְרֵי...

כְּשְׁבוּעַיִם לִפְנֵי הַפֶּסַח יָשַׁב בְּבֵיתוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִשְׁקְלוֹב, מִמַּנְהִיגֵי קְבוּצַת הָעוֹלִים וּמֵרָאשֵׁי הַיִּשׁוּב וְנִכְבָּדָיו, וְהִתְאַמֵּץ לִמְצוֹא פִּתְרוֹן לַבְּעָיָה הַמְּעִיקָה. לְפֶתַע קָלְטוּ אָזְנָיו תְּכוּנָה רַבָּה מִחוּץ לְבֵיתוֹ. הוּא יָצָא אֶל פֶּתַח הַבַּיִת וְעֵינָיו נִפְעֲרוּ בְּתַדְהֵמָה. אוֹרְחָהּ שֶׁל גְּמַלִּים עֲמוּסֵי שַׂקִּים עַל גַּבֵּיהֶם חָנְתָה לִפְנֵי בֵּיתוֹ. עֲרָבִי זָקֵן, חָבוּשׁ כַּאפִיָּה וְלָבוּשׁ בִּתְלְבּוֹשֶׁת עַרְבִית מְסוֹרְתִית, הוֹבִיל אֶת הַשַּׁיָּרָה.

כְּשֶׁהָעַרְבִי הִבְחִין בְּרַבִּי יִשְׂרָאֵל הַנִּצָּב בְּפֶתַח הַבַּיִת, הִתְקָרֵב אֵלָיו בְּצַעֲדִים מְדוּדִים. עֵינָיו שֶׁל הָעַרְבִי הַקָּשִׁישׁ הֵאִירוּ מִתּוֹךְ פָּנָיו חֲרוּשֵׁי הַקְּמָטִים. הוּא הֶחֱוָה בְּגוּפוֹ קִדָּה קַלָּה וְהוֹשִׁיט אֶת יָדוֹ לִבְרְכַּת שָׁלוֹם. רַבִּי יִשְׂרָאֵל הוֹשִׁיט לוֹ אֶת יָדוֹ וְתָהָה לְפֵשֶׁר הָעִנְיָן.

"רוֹאֶה אֲדוֹנִי אֶת כָּל הַשַּׂקִּים הַלָּלוּ?", אָמַר הָעַרְבִי, בְּהַצְבִּיעוֹ עַל הַשַּׂקִּים הָרַבִּים שֶׁנָּשְׂאוּ הַגְּמַלִּים, "כֻּלָּם מְלֵאִים חִטִּים. חַג הַפֶּסַח שֶׁלָּכֶם מִתְקָרֵב וַאֲנִי יוֹדֵעַ כִּי בָּחָג זֶה זְקוּקִים אַתֶּם

לְחִטִּים, לְצֹרֶךְ אֲפִיַּת הַמַּצּוֹת שֶׁלָּכֶם. הָבָה נִסְגֹּר בֵּינֵינוּ כָּאן וְעַכְשָׁו עִסְקָה בִּמְחִיר הָגוּן", סִיֵּם
30 הָעַרְבִי אֶת דְּבָרָיו וְהִשְׁתּוֹמְמוּתוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל רַק גָּבְרָה.

מֹחוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל הֵחֵל לִפְעֹל בְּקַדַּחְתָּנוּת וְלִבּוֹ נָחַמַץ בְּקִרְבּוֹ. מַה יַּעֲשֶׂה עַכְשָׁו? הִנֵּה כְּבָר זְמַן לוֹ ה' חִטִּים, אַךְ מֵהֵיכָן יִקַּח אֶת הַכֶּסֶף הָרַב שֶׁעָלָיו לְשַׁלֵּם תְּמוּרָתָן?! הוּא כִּחְכֵּחַ בִּגְרוֹנוֹ וּבְקוֹל רָפֶה הֵשִׁיב: "בְּחֶפְצְךָ-לֵב הָיִיתִי מְבַצֵּעַ אֶת הָעִסְקָה הַזּוֹ, אֲבָל מַה אֶּעֱשֶׂה וְקֻפַּת הַקָּהָל רֵיקָה עַתָּה לַחֲלוּטִין!"...

35 הָעַרְבִי הִבִּיט בּוֹ, כְּאוֹמֵד אֶת דְּבָרָיו אִם אֲמִתִּיִּים הֵם, וְאַחַר אָמַר: "יוֹדֵעַ אַתָּה, קַח אֶת הַחִטִּים בַּהֶקֶפָּה וּלְכְשֶׁיִּרְוַח לָכֶם תְּפָרַע לִי אֶת הַחוֹב".

לִיבּוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל פָּרַכַּס בְּקִרְבּוֹ מֵרוֹב אֹשֶׁר. אַף-עַל-פִּי-כֵן, מִשּׁוּם שֶׁיָּשָׁר הָיָה, בִּקֵּשׁ לְקַבֵּעַ עִם הָעַרְבִי תַּאֲרִיךְ נָקוּב שֶׁיִּהְיֶה מוֹעֵד אַחֲרוֹן לְתַשְׁלוּם. הַשְּׁנַיִם הִסְכִּימוּ עַל הַסְּכוּם לְתַשְׁלוּם וְכֵן קָבְעוּ אֶת עֶרֶב פֶּסַח כְּמוֹעֵד אַחֲרוֹן לְפִרְעוֹן הַחוֹב.

40 חִישׁ-מַהֵר פָּשְׁטָה בֵּין בָּתֵּי הַיִּשּׁוּב הַיְּהוּדִי הַשְּׁמוּעָה הַמַּרְנִינָה עַל מְלַאי הַחִטִּים הַגָּדוֹל שֶׁהִגִּיעַ בְּאֹרַח לֹא-צָפוּי. בְּתוֹךְ דַּקּוֹת נֶאֶסְפוּ סָבִיב בֵּיתוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל יְהוּדִים רַבִּים שֶׁשִּׁיְּעוּ בִּפְרִיקַת הַשַּׂקִּים מֵהַגְּמַלִּים. בְּתוֹךְ כָּל הַהֲמוּלָה, בְּעוֹד הַיְּהוּדִים עֲסוּקִים בְּהַעֲמָסַת הַשַּׂקִּים עַל גַּבָּם וּבְהַכְנָסָתָם לְתוֹךְ מַחְסָן סָמוּךְ, נֶעֶלְמוּ הָעַרְבִי וּגְמַלָּיו מִן הָעַיִן.

הִתְנַהֲגוּתוֹ שֶׁל הָעַרְבִי עוֹרְרָה הִשְׁתָּאוּת בְּלִבּוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל. אַךְ הַזְּמַן הַדּוֹחֵק לֹא אִפְשֵׁר לוֹ
45 לְהַרְבּוֹת בְּמַחְשָׁבוֹת. כָּעֵת הָיָה עָלָיו לְגַיֵּס אֶת הַכֶּסֶף שֶׁעָלָיו הִתְחַיֵּב. הוּא מִהֵר לְהָרִיץ מִכְתָּבִים לַקְּהִלּוֹת הַיְּהוּדִיּוֹת בְּחוּץ-לָאָרֶץ וּבָהֶם שָׁטַח אֶת תְּחִנָּתוֹ לְעָזְרָה כַּסְּפִית מִיָּדִית, "כְּדֵי שֶׁבְּנֵי הַיִּשּׁוּב יוּכְלוּ לַחְגֹּג אֶת חַג-הַמַּצּוֹת כַּדָּת וְכַדִּין". וְאָמְנָם, לֹא אָרְכוּ הַיָּמִים וְהַכֶּסֶף הַדָּרוּשׁ נֶאֱסַף בְּיָדָיו.

בְּהַגִּיעַ עֶרֶב הַפֶּסַח יָצְאוּ כָּל בְּנֵי הַקְּהִלָּה לְמַאֲפִיַּת הַמַּצּוֹת כְּדֵי לֶאֱפוֹת אֶת מַצּוֹת-הַמִּצְוָה
50 לְלֵיל- הַסֵּדֶר. רַק רַבִּי יִשְׂרָאֵל נוֹתַר בְּבֵיתוֹ. הוּא הִמְתִּין לָעַרְבִי שֶׁיָּבוֹא לִדְרוֹשׁ אֶת כַּסְפּוֹ. אוּלָם הַשָּׁעוֹת נָקְפוּ, הַחַמָּה שָׁקְעָה וְהָעַרְבִי לֹא בָּא. הוּא לֹא הוֹפִיעַ גַּם בִּימֵי הַפֶּסַח וּלְאַחֲרֵיהֶם.

חָלְפוּ שָׁנִים. רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִשְׁקלוֹב הִרְגִּישׁ שֶׁקִּרְבּוֹ יָמָיו לָמוּת. יוֹם אֶחָד, כְּשֶׁכְּבָר שָׁכַב עַל עֶרֶשׂ- דְּוַי, קָרָא לַחֲתָנוֹ. הוּא הִצְבִּיעַ לְעֵבֶר פִּנַּת הַחֶדֶר וְאָמַר שֶׁשָּׁם מֻנָּח אַרְנָק מְיֻחָד עִם כֶּסֶף.
55 עַל הָאַרְנָק רְשׁוּמוֹת הָיוּ הַמִּילִים: 'מָעוֹת חִטִּים לָעַרְבִי'.

הוּא בִּקֵּשׁ מֵחֲתָנוֹ לְהִתְקָרֵב אֵלָיו וּבְקוֹל חַלָּשׁ צִוָּהוּ: "עֲשֹׂר שָׁנִים תַּמְתִּין וְלֹא תִּגַּע בַּכֶּסֶף הַזֶּה. אוּלַי בְּתוֹךְ פֶּרֶק-הַזְּמַן הַזֶּה יוֹפִיעַ הָעַרְבִי אוֹ אֶחָד מִיּוֹרְשָׁיו כְּדֵי לִגְבּוֹת אֶת חוֹבוֹ. אוּלָם אִם עַד אָז לֹא יָבוֹא אַף אֶחָד מֵהֶם, תַּמְתִּין עַד עֶרֶב פֶּסַח שֶׁל הַשָּׁנָה הַבָּאָה וְאָז תֶּחֱלֹק אֶת הַכֶּסֶף בֵּין עֲנִיֵּי יְרוּשָׁלַיִם".

60 חָלְפוּ עֶשֶׂר שָׁנִים וְאִישׁ לֹא בָּא לִדְרוֹשׁ אֶת הַכֶּסֶף. חֲתָנוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִלֵּא אֶת מִצְוַת חָמְיוֹ וְלִקְרַאת חַג הַפֶּסַח שֶׁל הַשָּׁנָה הַבָּאָה חִלֵּק אֶת הַמָּעוֹת בֵּין עֲנִיֵּי הָעִיר. סִפּוּרָן שֶׁל הַחִטִּים שֶׁהֵחֵל בְּפֶלֶא, נִסְתַּיֵּם אֵפוֹא בְּחִידָה.

ב"ה

השב על השאלות הבאות:

1. א. באיזו תקופה התרחש הסיפור? _____

   ב. מה היה מצבם הכלכלי של יהודי ירושלים באותה התקופה?

   _____

   _____

2. ציינו שלושה קשיים עמם התמודדו תושבי העיר? (שורות 1-11)

   _____

   _____

   _____

   _____

   לקשיים אלה נוספה בעיה חמורה. מהי?

   _____

   _____

3. ממה נבע המחסור בקמח חיטים להכנת המצות?

   _____

   _____

   _____

4. משמעות המילה **שחון** בשורה 9 היא:

   א. קר מאד ב. יבש מאד. ג. חמסין. ד. גשום

5. משמעות הביטוי "**הרקיע שחקים**" הינה:

   א. טס לשמים

   ב. הרקיע התחבר לשים

   ג. עלה מאד

   ד. המריא

6. בשורה 15 כתוב: "רבני היישוב ופרנסיו התהלכו **בפנים קודרות**". הסבירו משמעות הביטוי **בפנים קודרות**

   _____

   _____

7. תפקיד המילה **אבל** בשורה 16 הוא:

   א. מילת קישור שמצביעה על הוספה

   ב. מילת קישור שמצביעה על ניגוד

   ג. מילת יחס שמצביעה על קשר בין הדברים

   ד. מילת קישור המצביעה על סיבה

8. הכוונה במילה **הוא** בשורה 25 היא ל:
   א. ערבי
   ב. מוכר החיטים
   ג. הרב
   ד. תשובות א' וב' נכונות

9. בשורה 22 כתוב "...התקרב אליו בצעדים מדודים." הכוונה היא ש:

   א. הערבי התקרב אל הרבי
   ב. הרבי התקרב אל הערבי
   ג. הערבי התקרב אל החמור

10. תפקיד המירכאות בשורה 27 הוא:

   א. ציטוט. ב. דו-שיח. ג. שם כינוי. ד. אירוניה.

11. אפיינו את מוכר החיטים הערבי. באפיונכם התייחסו למראהו החיצוני, להתנהגותו וליחס הרב אליו.

_____

_____

_____

_____

_____

12. א. מה פירוש המילים "**קניה בהקפה**" (שורה 37)?

_____

ב. האם סוג של עסקה כזו התנהל באמת בסיפור? הוכח זאת.

_____

_____

_____

13. בשורה האחרונה של הסיפור כתוב: "סיפורן של החיטים שהחל בפלא, נסתיים אפוא בחידה".

א. מהו הפלא?_____

ב. מהי החידה?_____

14. האם הכותרת מתאימה לסיפור? נמקו תשובתכם.

_____

_____

_____

_____

_____